

BROOD OM TE DELEN!

Meditatie ds. Gerard Rinsma zondag 26 augustus 2018

1ste schriftlezing: 2 Kon. 4: 42-44

2de schriftlezing: Marcus 8:1-9

OVERWEGING

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Tegenwoordig word je bij bijna elk museum een audiotour aangeboden. Om tekst en uitleg te geven. Bij de schilderijen, die in de zalen hangen. Bij het betreffende schilderij staat dan een koptelefoontje met een nummer en als u dat nummer dan intoetst, dan krijgt u via de audiotour alle informatie over het betreffende schilderij.

Natuurlijk kunt u zonder die informatie naar de schilderijen kijken, maar dan mis je – wat we noemen – de context. En zonder die context – de uitleg van de stem op de audiotour, zie je dingen over het hoofd. Er ontgaan je details. Er ontgaan je eigenaardigheden van de schilder, maar ook de verwijzingen – naar andere schilderijen, symbolen of naar bijbelse verhalen. Zo ook bij dit schilderij: je kunt het mooi of lelijk vinden, maar is het niet zo, dat het meer voor je gaat leven pas als er verteld wordt over de tijd en de cultuur waarin het is ontstaan? Door wie het schilderij gemaakt is en voor wie en waarvoor? In welk land? In welke tijd? En is het niet zo, dat het meer voor je gaat leven, als je weet hoe men toen over kunst dacht, en hoe de kunstenaar over zijn kunst dacht en welke plek dit schilderij in zijn totale oeuvre inneemt?

Op die manier dring je door tot een diepere betekenis van het schilderij, gaat vermoeden wat de kunstenaar heeft willen zeggen, uitdrukken, overbrengen. En dat geldt niet alleen voor schilderkunst, maar ook voor muziek, voor architectuur, voor literatuur en óók voor de verhalen uit de bijbel.

Daarom bij wijze van spreken een audiotour. Bij het schilderij en bij het evangelie van vandaag. U ziet hier een kopie van een schilderij van Giovanni Lanfranco, een Italiaanse schilder, die o.a. in Rome en Parma heeft gewerkt.¹ En als u denkt, hee, dat lijkt wel op hoe Rembrandt schilderde,

---

¹ One of the earliest and greatest “Baroque” painters, Giovanni Lanfranco first started work in the school of Annibale Carracci in Rome. He very soon distinguished himself from other pupils of the Bolognese maestro, such as Albani and Domenichino, by his ability to create not so much the classicist trend as the naturalistic tension and the dynamic accentuation of the image: this was an inclination which came from his own personal study of the works of Correggio, and was to take form particularly in the seething vitality of the domes he frescoed in Rome (Sant’Andrea della Valle, 1625–27) and Naples (Cappella del Tesoro in Duomo, 1643). With several variations, the painting repeats the subject Lanfranco tackled in 1624–25 for the Cappella del Sacramento in San Paolo Fuori le Mura in Rome, now in the National Gallery of Ireland in Dublin. First attributed to Lanfranco by A. Boschetto (1952), its autography was later brought into doubt. As Erich Schleier first wrote

dan heeft u gelijk. Alleen leefde hij een kwart eeuw eerder van 1582 tot 1647, dus toen hier de tachtigjarige oorlog woedde. Maar anders dan de schilderijen van Rembrandt was dit schilderij uit 1624 wel voor een kerk bedoeld: een heel beroemde zelf, die van San Paolo Fuori le Mura in Rome. Want kort gezegd: in die tijd waren katholieken aangewezen op afbeeldingen en schilderijen, omdat de bijbel voor hen gesloten bleef, terwijl omgekeerd protestanten wel toegang tot te bijbel hadden, maar het zonder plaatjes moesten doen.

En Lanfranco heeft zijn best gedaan om de kwintessens van het verhaal van zonet te verbeelden: het verhaal van de wonderbare spijziging, het teken van de broden. The multiplication of the loaves. Want alle lijnen van het schilderij lopen naar het midden, naar het brandpunt: en dat is Jezus. Ja, u weet dat, u herkent hem onmiddellijk, maar er komt straks een generatie die dat niet meer weet. Een generatie die zonder audiotour niks meer van die schilderijen snapt en er niemand op herkent.

Goed, al die lijnen komen ook weer eens samen in het midden van Jezus lichaam: onder zijn hart bij de buik. Want dat is de plek, waar Jezus met ontferming bewogen raakt.² Geroerd tot in het diepst van zijn wezen. In het grieks lezen we het woord: *splagcnizesqai*, , spreek uit *splagnizesthai*. Heel letterlijk staat er 'zijn ingewand werd bewogen'. Jezus voelt pijn in het diepst van zijn lijf, vanwege die ronddolende, verloren mensen, In de verschillende vertalingen klinkt het zo:

SVV Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare;

NAS Mark 8:2 "I feel compassion for the multitude

LUT Mark 8:2 Mich jammert das Volk,

Al die arme mensen, waar komen ze vandaan? Al die arme mensen, waarheen moeten ze gaan?

---

to the owner on 5 May 1989, this negative reaction was the result of much, extensive repainting from which the canvas was liberated only recently, revealing the true quality of the work and confirming its autography entirely. Schleier himself noted how the practice of replicating his own inventions was by no means uncommon for Lanfranco, and he considered the tone of this painting to be more lyrical and less heroic than the large canvas now in Dublin. This would suggest that it was made about four or five years later.

² *Splagcni, zomai* Mit dem Verbum *splagcnizesqai* werden Wesen und Wirken Jesu beschrieben, mit dem er Unheilszusammenhänge unterbricht. In der Unterbrechung wirkt die Bewegung des Erbarmens, die auch den Samariter erfasste, als er den halbtot am Straßenrand Liegenden sah. Es ist die Oberfülle des Erbarmens, die in Jesu Auftreten, in seinem Wirken und in der Erzählung der Gleichnisse kontrafaktisch in die Wirklichkeit einbricht. Schneider-Flume, Grundkurs Dogmatik pg. 294-295

Ja, dat gevoel, wat The Beatles verwoorden in Eleanor Rigby.³

Maar daar blijft het niet bij. Dit gevoel heeft namelijk altijd meteen een handelen tot gevolg. Die innerlijke bewogenheid beweegt inderdaad, zet in beweging. Hij werd met ontferming over hen bewogen – om zich dan ook daadwerkelijk over hen te ontfermen. Door de bewogenheid, die Jezus voelt tot in het diepst van zijn botten, wordt hij aangezet tot handelen, opgeroepen om iets te doen. Maar wat is het precies wat hij doet? In dit verhaal?

Laten we nog eens terug gaan naar de audiotour en kijkt u nog eens naar Jezus: zijn handen zijn naar voren gestrekt in een groot uitdelend gebaar. Maar zonder daadwerkelijk uit te delen. Dat laat Jezus wel bewust over aan de leerlingen. Daarvan zien we er één, die een zware mand op zijn rug draagt. Maar het is wel alsof Jezus wijst waar die mand naar toe moet. Naar die vrouw rechts op de voorgrond met dat kleine, naakte baby'tje, dat zich als een aapje vastklampt aan haar schouder.

Maar terwijl Jezus zo de voedselstroom dirigeert – inderdaad als een voedselbank – is zijn gezicht naar achter gekeerd. Hij is met iemand in gesprek. En aan de kleding te zien lijkt het één van de leerlingen te zijn: Wellicht op het moment dat ze Jezus tegenwerpen: 'Maar hoe zou iemand hen hier, in deze verlatenheid, van genoeg brood kunnen voorzien?'⁴ Want net heeft Jezus geopperd dat hij met ontferming bewogen is, omdat ze nu al drie dagen bij hem zijn en niets meer te eten hebben. Om er aan toe te voegen: als ik hen met een lege maag naar huis stuur, zullen ze onderweg bezwijken; sommigen zijn immers van ver gekomen.⁵

Er is veel honger. Ik hoef het u niet uit te leggen. De echte en spreekwoordelijke. Honger naar geborgenheid, naar herkenning, honger naar vriendschap, honger naar oprechtheid, honger naar gerechtigheid. En ik bedoel niet de professionele bedelaars. Maar de mensen, die in onze samenleving bevriezen aan de kilte, hardheid, geslotenheid van onze regels en agenda's. En dan heb ik het nog niet over de mondiale honger. Naar een menswaardig leven.

En misschien horen we daarbij. Bij de schare, die menigte, die al in

---

³ Een standbeeld is er zelfs voor Eleanor Rigby opgericht, Opgedragen aan "alle eenzame mensen" en opgericht in 1982 door popster Tommy Steele als eerbetoon aan de popidolen en alle andere mensen uit Liverpool.

⁴ Marcus 8:4

⁵ Marcus 8:3

drie dagen niet gegeten heeft, in drie dagen niemand gesproken heeft. Jezus ziet de mensen. Hij stuurt hen niet hongerig de weg op. Dat weigert hij. Maar hij geeft hun ook geen geld om wat te kopen, deelt ook geen lunchpakketten uit. Jezus geeft zijn discipelen de opdracht 'Geven jullie hun maar te eten'

Wat we hier zien, zien we terug in heel het evangelie: Jezus hanteert een dubbelmodel. Aan de éne kant is het de schare, om wie hij bewogen is. Aan de andere kant zijn het zijn leerlingen, die hij instrueert, om het modern te zeggen: coached. Zij vormen de binnenste cirkel. Zij krijgen tekst en uitleg. Een dubbelmodel: aan de ene kant een grote menigte, armen, all the lonely people en aan de andere kant de leerlingen, die Jezus volgen. Geroepen en gegrepen zijn.

En waar rekent u zich bij? Jij? Jullie? Bij de schare of bij de leerlingen? Het zijn de laatste, die er op uit worden gestuurd. Nadat hij hen allen heeft uitgenodigd om te gaan zitten, als het ware bij hem aan tafel. Nadat hij omhoog naar de hemel gekeken heeft en het zegen gebed gesproken en de broden gebroken, geeft hij ze aan de leerlingen om ze aan de mensen uit te delen. En dat deden ze.

We lezen er misschien gemakkelijk over heen, maar de leerlingen doen wat Jezus zegt. En dat deden ze. Zonder protest. Gewoon omdat Jezus het zegt? Omdat zijn wil wet is? En je dat zonder tegenstribbelen hebt te doen? Of omdat ze zelf veranderd zijn? Qua instelling, qua houding? Hebben ze innerlijk een beweging gemaakt. Van aanvankelijke scepsis naar ..., ja naar wat? Laten we even het vergrootglas bijpakken.

De leerlingen krijgen de opdracht om de mensen te eten te geven. Iet wel: van hun eigen brood. Want in dit evangelie zijn het hún broden - zeven - , die Jezus in ontvangst neemt en die de leerlingen daarna uitdelen.⁶ Hún eigen brood, maar met dit verschil, dat het door Jezus handen is gegaan.

Maar wat heeft Jezus dan gedaan? Dit: hij nam de zeven broden, sprak het dankgebed uit, brak de broden en gaf ze aan de leerlingen om ze aan de mensen uit te delen, en dat deden ze. Maar waar zit dan het wonder? Hoe kan zeven broden genoeg zijn? Voor vierduizend? Nee, wij verstaan het nog niet en begrijpen het niet. Nee, wij hebben geen verhard hart. En ja, we herinneren ons, hoe u vijf broden brak voor de vijfduizend, en hoeveel korven vol brokken we daarna konden oprapen. En ja, we herin-

---

⁶ Hij vroeg hun: 'Hoeveel broden hebben jullie?' 'Zeven,' antwoordden ze. Hij nam de zeven broden, sprak het dankgebed uit, brak de broden en gaf ze aan de leerlingen om ze aan de mensen uit te delen, en dat deden ze.

neren ons de zeven broden voor de vierduizend, en hoeveel manden gevuld met brokken er toen overbleven. Maar nee, wij begrijpen het nog niet.⁷ Of u wel? Of moeten we het in geloof aanvaarden? Een wonder? Ja, inderdaad, maar niet een wonder dat bakkers werkeloos maakt, maar een wonder dat mensen weer vertrouwen krijgen. Dat is het eigenlijke wonder.

En die gebeuren nog steeds. Mensen weten daarover verhalen te vertellen. Van brood dat gedeeld werd in benarde situaties. Van hoop die gevoed werd. En het hoeft niet altijd brood te zijn, die de hoop voeden.

Zo kwam ik een verhaal tegen over een Hongaarse officier. Die zijn manschappen op oefening had gestuurd. Hoog in de Zwitserse Alpen; 'into the icy wilderness'. Als de manschappen een paar dagen onderweg zijn, barst een noodweer los. De officier, die beneden is gebleven, beseft in angst en beven dat ze dit nooit zullen overleven en hij hen niet terug zal zien. Maar dan na een paar dagen komen ze aangemarcheerd. Stomme verbazing. Hoe is dat mogelijk? Met die vraag richt hij zich tot zijn manschappen. Die vertellen hem dat ook zij aanvankelijk alle moed verloren hadden. Maar dan vindt één van hen in zijn ransel een kaart van het gebied. Zodoende. 'Dat is onmogelijk', zegt de officier, 'want van dit gebied bestaat helemaal geen kaart. Mag ik die kaart eens zien?' Het blijkt de kaart van de Pyreneeën te zijn.

Zo is het brood dat door Jezus handen is gegaan, gevoed met vertrouwen. Hij heeft het brood van de leerlingen in gebed aan God, zijn Vader opgedragen, hij heeft het brood als teken van zijn eigen leven gebroken, hij heeft het zo uitgedeeld aan de leerlingen. In vertrouwen. Met vertrouwen. En u weet het: als je vertrouwen uitdeelt, dan appelleert dat aan vertrouwen, dan roept dat vertrouwen op, te voorschijn. Dat vermenigvuldigt zich, het raakt niet op, maar groeit.

Jezus heeft de mensen gevoed met zijn vertrouwen en de leerlingen bemoedigd om dat in zijn naam uit te delen. En uiteindelijk heeft Jezus zichzelf gegeven in het meest aangevochten, maar toch bewaard gebleven vertrouwen. En wij? Wij worden uitgenodigd om dat vertrouwen te ontvangen, te delen en verder te geven. Ik wil je het brood van vertrouwen geven, gezegend door het vertrouwen van Jezus Christus. Deze wereld heeft het broodnodig. Amen.

---

⁷ Marcus 8:17-21